

УДК 339.13 + 15

Грабовська С. – ст. гр. СІ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕКОНОМІЧНА ПСИХОЛОГІЯ: НАУКА І НЕОБХІДНІСТЬ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Голда Н.М.

Як самостійна галузь науки, економічна психологія сформувалась в середині ХХ століття завдяки працям американського вченого Дж. Катони, який, досліджуючи відносини між психологією та економікою, запропонував перший проект емпіричного дослідження психологічних аспектів економічної поведінки. Економічна психологія, яка з'явилась на Заході внаслідок полеміки економістів і психологів про раціональну поведінку „економічної людини”, заявила про себе як наука суб'єктивних уявлень про економічну реальність, що впливають на прийняття рішень суб'єктом економічної діяльності, яка детермінується психологічними факторами.

Економічна психологія є синтетичною міждисциплінарною наукою, яка вирішує широкий спектр проблем, що перебувають на стику психології і економічної науки. Вона має такі розділи: психологія споживача, психологія економічної поведінки, психологія прийняття рішення, психологія грошей, психологія накопичення, економічна соціалізація.

Вітчизняна економічна психологія почала розвиватися лише в останні п'ять років і має зовсім інші, порівняно з західною, пріоритети у вирішенні прикладних економічних завдань, які обумовлюються, по-перше, культурно-історичними традиціями, по-друге, проведенням ринкових реформ і проблемами, які виникають у зв'язку з трансформацією суспільства.

Економічна психологія почала свій розвиток з дослідження психологічних чинників економічного рішення. Одним з перших і найважливіших висновків західних вчених в руслі економічної психології було відкриття того, що на принцип максимізації вигоди руйнівно діють ефект насиченості і особливості колективної дії і впливу. Головним об'єктом, що вивчається сучасними економічними психологами у прийнятті рішень, є особистісні особливості, які досліджуються в когнітивній парадигмі.

Підприємництво є багатоаспектним соціально-психологічним явищем, що охоплює сферу суспільних, міжгрупових, внутрішньогрупових відносин і пов'язане з діяльністю спільнот і окремої особистості. Визначальні риси підприємницької діяльності, спрямованої на отримання прибутку як головної мети, це – самостійність, відповідальність, невизначеність, ризикованість, творчість, новаторство, ініціативність. Сукупність цих рис виражається в понятті підприємливості

Психологія грошей – одна з найактуальніших тем економічної психології. Дослідження виявили, що ставлення людини до грошей обумовлюється особистісними особливостями, статтю, віком, а також соціально-культурним оточенням, економічним статусом. Психологічні особливості ставлення до грошей виявляються в структурі витрат, заощадженні коштів, в почуттях до бідних і багатих, в проблемах зрівняльного розподілу. Економічна соціалізація є однією з багатьох проблем економічної психології. Економічна соціалізація досліджується в онтогенетичному аспекті як стадійний процес розвитку людини. Процес економічної соціалізації відбувається у важкій, кризовій формі і відбивається на функціонуванні свідомості кожної вікової когорти та їх взаємодії. Загалом економічна психологія є початком для економіки як такої, менеджменту, маркетингу, економічної кібернетики, бо саме економічна психологія вивчає поведінку об'єктів економічної діяльності.